

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 4.7.2006
COM(2006) 367 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām

{SEC(2006) 888}
{SEC(2006) 889}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Ceļā uz ES stratēģiju par bērnu tiesībām

I AKTUĀLIE JAUTĀJUMI

Šis paziņojums ierosina izveidot visaptverošu ES stratēģiju, lai efektīvi veicinātu un nodrošinātu bērnu tiesību ievērošanu Eiropas Savienības iekšējā politikā un ārpolitikā un atbalstītu dalībvalstis šajā jomā. Bērni, ar šo terminu saprotot personas, kas jaunākas par 18 gadiem, kā tas noteikts ANO Konvencijā par bērnu tiesībām¹ (UNCRC), veido vienu trešdaļu pasaules iedzīvotāju.

I.1. Bērnu tiesības - ES prioritāte

Bērnu tiesības ir daļa no cilvēktiesībām, kas ES un dalībvalstīm jāievēro saskaņā ar starptautiskiem un Eiropas līgumiem, jo īpaši UNCRC un tās fakultatīvajiem protokoliem², ieskaitot arī Tūkstošgades attīstības mērķus³ un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju (ECK)⁴. ES ir skaidri atzinusi bērnu tiesības Eiropas Pamattiesību hartā⁵, konkrēti 24. pantā.

Komisija noteica bērnu tiesības par vienu no galvenajām prioritātēm savā Paziņojumā par stratēģiskajiem mērķiem 2005. – 2009. gadam: „Īpaša prioritāte ir bērnu tiesību efektīva aizsardzība gan pret saimniecisko ekspluatēšanu, gan visām ļaunprātīgas izmantošanas formām, un Eiropas Savienībai jābūt par paraugu pārējai pasaulei”⁶. Šajā saistībā 2005. gada aprīlī Komisijas locekļu darba grupa pamattiesību, diskriminācijas novēršanas un iespēju vienlīdzības jautājumos nolēma uzsākt īpašu iniciatīvu, lai veicinātu bērnu tiesību ievērošanu, aizsardzību un īstenošanu ES iekšpolitikā un ārpolitikā.

Eiropadome 2006. gada martā pieprasīja dalībvalstīm „veikt vajadzīgos pasākumus, lai strauji un būtiski samazinātu bērnu nabadzību, sniedzot visiem bērniem vienādas iespējas neatkarīgi no viņu sociālās izcelsmes”.

Ar šo paziņojumu tiek īstenoti minētie lēmumi.

¹ 1989. gada 20. novembra Konvencija par bērnu tiesībām. Tās pilns teksts pieejams vietnē <http://www.unicef.org/crc/crc.htm>.

² Apvienoto Nāciju Protokols, kura mērķis ir nepieļaut, izskaust un sodīt par cilvēku, īpaši sievietu un bērnu tirdzniecību; Konvencijas par bērnu tiesībām Apvienoto Nāciju Protokols pret tirdzniecību ar bērniem, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju; Konvencijas par bērnu tiesībām Protokols pret bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos.

³ ANO Tūkstošgades deklarācija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas piecdesmit piektā sesija 2000. gada 18. septembrī.

⁴ Pilns teksts pieejams <http://www.echr.Council of Europe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts>.

⁵ Eiropas Savienības Pamattiesību harta, OV C 364, 18.12.2000., pieejama http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/charte/index_en.html.

⁶ Stratēģiskie mērķi 2005.-2009. gadam, Eiropa 2010: Partnerība Eiropas atjaunošanai, labklājībai, solidaritātei un drošībai, COM(2005) 12, galīgais, 26.01.2005.

I.2. Stāvoklis bērnu tiesību jomā ES un pārējā pasaulē

Bērniem piemīt cilvēktiesības pilnā apjomā. Tomēr ir būtiski svarīgi, lai bērnu tiesības tiktu nevis vienkārši pakārtotas plašākiem centieniem vispārējā cilvēktiesību jomā, bet gan atzītas par patstāvīgu jautājumu loku. Tas ir lietderīgi, jo daži tiesību veidi ekskluzīvi vai daļēji attiecas uz bērniem, piemēram, tiesības uz izglītību un tiesības saglabāt attiecības ar abiem vecākiem. Arī tas, ka valstis gandrīz universāli atzīst saistības bērnu tiesību jomā, veido īpaši noturīgu pamatu, lai Eiropas Komisija un valstis, kas nav ES dalībvalstis, jautājumu risinātu kopīgi - tā ir priekšrocība, kādas nav visos jautājumos par cilvēktiesībām. Visbeidzot, ES ir skaidri definējusi bērnu tiesību aizsardzības veicināšanu par atsevišķu apskatāmo jautājumu, kam vajadzīga īpaša rīcība.

Bērnu tiesības un vajadzības ir jāskata kopīgi – visu bērnu tiesību ievērošanai un veicināšanai jānotiek vienlaicīgi ar rīcību, kas vajadzīga, lai pievērstos viņu pamatvajadzībām.

Jāuzsver, ka Eiropas integrācija sevi apliecinājusi par sekmīgu, pievērsoties bērnu tiesībām un vajadzībām, salīdzinājumā ar dramatisko stāvokli, kāds valda daudzviet citur pasaulē. Tomēr stāvoklis Eiropas Savienībā vēl nav uzskatāms par apmierinošu. Ja nenotiks apņēmīga pievēršanās jaunajiem izaicinājumiem, kas saistīti ar globalizāciju un demogrāfisko situāciju, tas var apdraudēt Eiropas dzīvesveidu. Tas varētu ievērojami ietekmēt bērnu stāvokli Eiropā. Tādēļ domu par bērniem draudzīgu sabiedrību veidošanu ES nevar nodalīt no nepieciešamības turpināt padziļināt un konsolidēt Eiropas integrāciju.

I.3. ES stratēģijas juridiskais pamats

Saskaņā ar līgumiem un EK Tiesas praksi⁷ Eiropas Savienībai nav vispārējā kompetence pamattiesību jomā, ieskaitot bērnu tiesības. Tomēr saskaņā ar 6.2. pantu Līgumā par Eiropas Savienību (ESL) ES ir jāievēro pamattiesības atbilstoši savai kompetences jomai jebkurā veiktā darbībā. Šīs tiesības jo īpaši ietver sevī ECK, kurā ir noteikumi attiecībā uz bērnu tiesībām. Turklāt ir pilnībā jāņem vērā UNCRC noteikumi. Neatkarīgi no Pamattiesību hartas juridiskā statusa var uzskatīt, ka tā pilnīgi autentiski deklarē pamattiesības par vispārējiem tiesību principiem.

ES pienākums ievērot pamattiesības, ieskaitot bērnu tiesības, paredz ne tikai vispārējo pienākumu atturēties no darbībām, kas pārkāpj šīs tiesības, bet arī ņemt tās vienmēr vērā attiecībā uz savu politiku, kas tiek veikta atbilstoši līgumu dažādajiem juridiskajiem pamatiem (iesaistīšana). Turklāt, neraugoties uz minēto vispārējās kompetences jomas trūkumu⁸, dažādas atsevišķas kompetenču jomas saskaņā ar līgumiem ļauj veikt īpašu pozitīvu rīcību, lai nodrošinātu un veicinātu bērnu tiesību ievērošanu. Jebkurai šādai rīcībai ir jāievēro subsidiaritātes un proporcionalitātes principi, un tā nedrīkst atrasties dalībvalstu kompetences jomā. Var paredzēt vairākus atšķirīgus instrumentus un metodes, ieskaitot tiesību aktu pieņemšanu, rekomendējoša rakstura instrumentus, finansiālo palīdzību vai politisko dialogu.

I.4. Bērnu pašreizējais stāvoklis

Kā tika uzsvērts Apvienoto Nāciju 2002. gada ārkārtas sesijā par bērniem, pastāv milzīga plaisa starp labajiem nodomiem starptautiskajos līgumos un reālajiem dzīves apstākļiem ar nabadzību,

⁷ Skat. konkrēti Atzinumu 2/94, ECR I-759, 1996.

⁸ Skat. Pamattiesību hartas 51.2. pantu.

nevērību un ekspluatāciju, no kā cieš miljoniem bērnu visā pasaulē. Lai gan dažās jomās ir gūti panākumi, darāmā vēl ir daudz⁹.

No piedzimšanas brīža līdz pat pilngadībai bērnu vajadzības ļoti atšķiras dažādos viņu dzīves posmos. Pirmajos piecos dzīves gados bērnam jo īpaši ir vajadzīga aizsardzība un veselības aprūpe. Bērniem vecumā no 5 līdz 12 gadiem joprojām ir vajadzīga aizsardzība, bet rodas arī jaunas vajadzības – tiesības uz izglītību ir nepārprotami būtiskas, lai bērni varētu attīstīties sabiedrībā. Pusaudža vecumā bērniem rodas jaunas vajadzības un jaunas atbildības jomas. Piemēram, pusaudžiem ir jāpauž savs viedoklis par lēmumiem, kas skar viņu dzīvi. Turklāt vecāku nabadzība un sociālā atstumtība nopietni ierobežo iespējas, kas pavērtas bērniem, un viņu iespēju īstenot savas tiesības, tādējādi tiek apdraudēta visas sabiedrības turpmākā labklājība. Bez tam bērnu stāvokli ietekmē arī tas, kur viņi dzīvo.

1.4.1. Stāvoklis globālajā skatījumā

No pasaules 2,2 miljardiem bērnu 86 % dzīvo jaunattīstības valstīs, un vairāk nekā 95 % bērnu, kas nomirst, nenasnieguši 5 gadu vecumu, kam trūkst pamatzglītības, vai kas cieš no piespiedu darba vai seksuālās vardarbības, arī dzīvo šajās valstīs. Pasaulē vairāk nekā pusei visu māšu trūkst adekvātu tiesību, ieskaitot aprūpi grūtniecības un dzemdību laikā. Šī situācija pasliktina daudzu bērnu nākotnes izredzes no viņu dzimšanas brīža.

Vienai trešdaļai bērnu pirmo piecu viņu dzīves gadu laikā trūkst adekvāta pārtika un noteiktā pakāpē vērojams nepietiekams uzturs. Tas ietekme ne tikai viņu veselību un izdzīvošanas izredzes, bet arī spēju mācīties un attīstīties. Bērni ne tikai saņem neadekvātu uzturu, daudzi no viņiem dzīvo apstākļos, kur ir ierobežota droša ūdens piekļuve, pastāv slikti sanitārie apstākļi un piesārņojums telpās un nav pieejama atbilstoša slimību profilakse un veselības aprūpe. Tā rezultātā katru gadu vairāk nekā desmit miljoni bērnu vecumā līdz pieciem gadiem mirst ar slimībām, kuras var viegli novērst un izārstēt, un miljards bērnu cieš no fiziskās, intelektuālās un/vai psiholoģiskās attīstības pasliktināšanās, kas bieži ir neatgriezeniska.

Sestā daļa visu bērnu (galvenokārt meiteņu) neapmeklē pamatskolu, un viņi nevarēs mācīties, attīstīties un integrēties sabiedrībā. Visā pasaulē apmēram 218 miljoni bērnu atrodas darbavietās¹⁰. Vairāk nekā 5,7 miljoni bērnu (daudzi pat vēl nenasniedzot pusaudža vecumu) strādā sevišķi briesmīgos apstākļos, ieskaitot faktisku verdzību, kas izpaužas kā darbs dzimtbūtnieciskos apstākļos, un aptuveni 1,2 miljoni bērnu ir cilvēku tirdzniecības upuri¹¹. Šobrīd vairāk nekā 30 bruņotajos konfliktos visā pasaulē cīnās apmēram 300 000 bērnu-karavīru¹².

Aptuveni 130 miljoniem meiteņu un sieviešu visā pasaulē ir notikusi sieviešu dzimumorgānu sakropļošana, un vēl katru gadu tiek skarti divi miljoni meiteņu, bieži iniciācijas rituālos, beidzoties bērna vecumam. Viena trešdaļa visu meiteņu tiek piespiestas iesaistīties dzimumattiecībās, viena piektdaļa stājas piespiedu laulībās¹³, un katru gadu dzemdē apmēram 14 miljoni meiteņu vecumā no 15 līdz 19 gadiem. Pagājušajā gadā vairāk nekā viens miljons pusaudžu tika inficēti ar HIV, un no tiem divas trešdaļas bija meitenes. Vairāk nekā viens miljons bērnu visā pasaulē atrodas ieslodzījumā sakarā ar konfliktu ar likumu un tādēļ, ka lielai daļai trūkst viņiem vajadzīgā īpašā uzmanība. Ir arī tādi bērni, kuru tiesībām un vajadzībām jāpievērš īpaša

⁹ ES paziņojums 57. ANO Ģenerālās asamblejas ārkārtas sesijā, 2003.

¹⁰ *The end of child labour: Within reach* (Bērnu darba novēršana: sasniedzams mērķis), Vispārējs ziņojums par Starptautiskās darba organizācijas (ILO) Deklarācijas par darba pamatprincipiem un pamattiesībām īstenošanu, ziņojums Starptautiskās darba konferences 95. sesijā 2006. gadā Ženēvā.

¹¹ avots: UNICEF.

¹² Turpat.

¹³ Avots : UNIFEM.

uzmanība – vairāk nekā 200 miljoniem bērnu ir nopietna invaliditāte, 140 miljoni bērnu ir bāreņi, un šis skaits aug sakarā ar HIV/AIDS.

1.4.2. Eiropas Savienībā

Šobrīd Eiropā notiek nozīmīgas ekonomiskas, politiskas un sociālas izmaiņas un izmaiņas vides jomā, un tās skar arī bērnus. Eiropas Savienībā bērniem salīdzinošas nabadzības risks ir lielāks nekā iedzīvotājiem kopumā (bērniem vecumā no 0 līdz 15 gadiem šis proporcijas rādītājs ir 20 %, cilvēkiem vecumā no 16 līdz 24 gadiem tas ir 21 %, bet pieaugušajiem tas ir 16 %). Bērnus, kas dzīvo pie nabadzīgiem vecākiem vai kas nevar dzīvot pie saviem vecākiem, un bērnus no dažām etniskajām kopienām, piemēram, čigāni, īpaši skar nabadzība, atstumtība un diskriminācija. Turklāt bērni – un nabadzīgi bērni jo īpaši – neproporcionāli cieš no vides degradācijas. ES pievēršas šīm problēmām, Eiropas programmas priekšplānā izvirzot savu ilgtspējīgākas attīstības un vairāk un labāku darbavietu stratēģiju. Tās panākumi ir priekšnosacījums, lai veidotos iekļaujošas Eiropas sabiedrības, kurās ir nelokāmi nostiprinātas arī tagadējo un nākošo paaudžu bērnu tiesības un vajadzības.

Visā Eiropa pēdējos gados priekšplānā izvirzās arī jautājumi, kas saistīti ar identitāti. ES sabiedrībās līdzās ilgstošām visa veida rasisma izpausmēm par arvien biedējošāku parādību kļūst naidīgums pret "nepiederīgajiem" un bailes no viņiem. Bērni no minoritātēm ir viegls mērķis šādam rasismam. Pretēji tam dažus bērnus no vairākuma iedzīvotājiem var viegli aizraut vienkāršotie risinājumi, ko piedāvā ekstrēmi politiķi un partijas.

Pēdējos gados ES arvien lielākas bažas sagādā vardarbība pret bērniem. Tās veidi var būt dažādi – no vardarbības ģimenē un skolā līdz transnacionāla mēroga problēmām, ieskaitot tirdzniecību ar bērniem un viņu ekspluatāciju, bērnu seksa tūrisma un bērnu pornogrāfiju internetā. Vēl viens uzdevums ir nodrošināt, lai ES un dalībvalstu tiesību aktos un politikā pilnībā tiktu ievērotas bērnu kā imigrantu, patvēruma meklētāju un bēgļu tiesības.

Vairāk nekā 50 % zāļu, ko izmanto bērnu ārstēšanai, nav pārbaudītas un atļautas lietošanai bērniem, un tādēļ ir grūti uzzināt, vai zāles patiešām būs efektīvas un kādas blaknes var rasties. Šī problēma tagad tiks risināta regulā par pediatrijā lietojamām zālēm, kas drīzumā tiks pieņemta.

II KĀDĒĻ IR VAJADZĪGA ES STRATĒGIJA PAR BĒRNU TIESĪBĀM

II.1. ES rīcības pievienotā vērtība

Kā šeit minēts, bērnu tiesības vēl joprojām netiek pilnībā ievērotas un netiek apmierinātas ikviena un katra bērna pamatvajadzības Eiropas Savienībā.

Eiropas Savienība var sniegt būtisku un fundamentālu pievienoto vērtību bērnu tiesību jomā. Pirmkārt, tā var balstīties uz savām ilgajām tradīcijām un juridiskajām un politiskajām saistībām attiecībā uz vispārējām cilvēktiesībām un konkrēti bērnu tiesībām. Tai piemīt vajadzīgā nozīmība un pārstāvība, lai bērnu tiesību jautājumu varētu izvirzīt priekšplānā starptautiskās programmās, un tā var izmantot savu dalību pasaulē un ietekmi, lai efektīvi veicinātu vispārējo cilvēktiesību ievērošanu valstu līmenī visā pasaulē, jo īpaši attiecībā uz bērniem. Tā var arī veicināt un atbalstīt bērnu vajadzību ievērošanu, balstoties uz sociālās aizsardzības Eiropas modeli un savām politiskajām saistībām un programmām dažādās jomās.

Savienība var atbalstīt dalībvalstu centienus, gan tām palīdzot dažās jomās ņemt vērā bērnu tiesības to darbībās, gan nodrošinot sistēmu savstarpējām mācībām, kurā dalībvalstis var

identificēt un pārņemt daudzus labas prakses piemērus, ko konstatēs Eiropas Savienībā. Šāda pieeja, kas balstīta uz plašu un koordinētu rīcību, būtu pievienotā vērtība dalībvalstu centieniem un nostiprinātu UNCRC principu atzīšanu un ievērošanu gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās.

Tādējādi ir steidzami nepieciešama visaptveroša ES stratēģija to ES saistību mēroga un efektivitātes palielināšanai, ar ko tiks uzlabots bērnu stāvoklis globālā mērogā un tiks demonstrēta reāla politiskā griba visaugstākajā iespējamā līmenī nodrošināt, lai bērnu tiesību ievērošanas veicināšana un aizsardzība ieņemtu ES programmā pienācīgo vietu.

II.2. ES aktuāla atbilde – paveiktie etapi

ES pēdējos gados ir ievērojami progresējusi šajā jomā un ir izstrādājusi dažādas konkrētas politikas un programmas attiecībā uz bērnu tiesībām saskaņā ar esošajiem atšķirīgajiem juridiskajiem pamatiem. Šeit ietilpst gan iekšpolitika, gan ārpolitika, un tās aptver plašu jautājumu loku, piemēram, tirdzniecību ar bērniem un bērnu prostitūciju, vardarbību pret bērniem, diskrimināciju, bērnu nabadzību, sociālo atstumtību, bērnu darbu (ieskaitot tirdzniecības līgumus, kuros paredzēts aizliegt bērnu darbu), veselība un izglītība.

Nepilns to ES darbību saraksts, kas skar bērnu tiesības, sniegts pielikumā.

Konkrēti Eiropas Savienībā Komisija un dalībvalstis ir piešķirušas augstu prioritāti bērnu nabadzības problēmai atbilstoši atvērtajai koordinācijas metodei (AKM) sociālās aizsardzības un integrācijas jomā, kas veido sistēmu dalībvalstu savstarpējām mācībām, kas balstās uz vairākiem kopīgiem mērķiem un rādītājiem, un valstu stratēģiju pieņemšanai, lai veicinātu piekļuvi sociālās aizsardzības sistēmām un to kvalitāti.

Otrs spēcīgs instruments, kas sniedz iespējas veicināt bērnu tiesību ievērošanu, ir paplašināšanās process. Viens no kritērijiem dalībai ES ir tāds, lai kandidātvalsts būtu panākusi to iestāžu stabilitāti, kas garantē demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesību aizsardzību, cieņu pret mazākumtautībām un to aizsardzību. Šo tā saukto politisko kritēriju sistēmā, kurus Eiropadome identificēja 1993. gadā Kopenhāgenā, Komisija visā pievienošanās procesā veicināja bērnu aizsardzības reformu un cieši uzraudzīja progresu bērnu tiesību jomā visās valstīs, kas pievienojas ES, un kandidātvalstīs.

Eiropas kaimiņattiecību politika un stratēģiskā partnerība ar Krieviju ir svarīgi instrumenti bērnu tiesību ievērošanas veicināšanai ES kaimiņvalstīs, un pirmās darbības jau ir uzsāktas.

II.3. Nepieciešamība pēc efektivitātes

Lai palielinātu vērtību ES rīcībai attiecībā uz bērnu tiesībām, ir jāpievēršas vairākiem uzdevumiem, panākot:

- pilnīgāku vajadzību un prioritāšu analīzi un līdz šim veikto ES darbību ietekmes analīzi;
- efektīvāku bērnu tiesību iesaistīšanu ES politikā, stratēģijās vai programmās un uzlabotu koordināciju Eiropas Komisijā;
- labāku sadarbību ar interešu grupām, ieskaitot bērnus;
- labāku saziņu un labāku izpratni par bērnu tiesībām un par ES darbībām šajā jomā.

III CEĻĀ UZ ES STRATĒGIJU PAR BĒRNU TIESĪBĀM

Lai risinātu minētās problēmas, ar šo paziņojumu Komisija uzsāk ilgtermiņa stratēģiju, lai nodrošinātu, ka ES rīcība aktīvi veicina un nodrošina bērnu tiesību ievērošanu, un lai atbalstītu dalībvalstu centienus šajā jomā. Stratēģijas centrā atrodas septiņi īpašie mērķi, un katru no tiem papildina vairākas darbības.

III.1 ES stratēģijas par bērnu tiesībām īpašie mērķi

1 *Balstīšanās uz esošajām darbībām, reaģējot uz steidzamām vajadzībām*

Komisija palielinās savu esošo politiku un instrumentu izmantošanu, jo īpaši vēlākos pasākumus pēc Paziņojuma par cilvēku tirdzniecības apkarošanu¹⁴ un attiecīgā rīcības plāna¹⁵, atvērto koordinācijas metodi sociālās aizsardzības un integrācijas jomā, stratēģisko partnerību ar Starptautisko darba organizāciju, lai cīnītos pret bērnu darbu, un ES Pamatnostādnes par bērniem bruņotos konfliktos¹⁶. Komisija turpinās finansēt konkrētus projektus, kas veicina bērnu tiesību ievērošanu.

Ārlietās, tostarp pirmspievienošanās procesā un pievienošanās sarunās, Komisija turpinās veicināt, lai ratificētu un īstenotu UNCRC un tās fakultatīvos protokolus, ILO konvencijas par bērnu darba ļaunāko veidu samazināšanu un minimālo vecumu, no kāda var pieņemt darbā, un citus attiecīgus starptautisko cilvēktiesību instrumentus. Tā pievērsīsies bērnu tiesību jautājumam politiskajā dialogā ar trešām valstīm, ieskaitot pilsonisko sabiedrību un sociālos partnerus, un izmantos citus savus politiskos instrumentus un sadarbības programmas, lai veicinātu un pievērstos bērnu tiesībām visā pasaulē.

Īstermiņā un jo īpaši sakarā ar dažu uzdevumu steidzamību Komisija cita starpā pieņems šādus papildu pasākumus:

- *Noteikt ES vienotu sešciparu tālruņa numuru (116xyz) bērnu palīdzības dienestiem, kā arī vienu numuru – bērnu palīdzības dienestiem, kuru darbības joma ir pazuduši un seksuāli izmantoti bērni (2006. gada beigās)*
- *Atbalstīt banku nozares un kredītkaršu uzņēmumus cīņā pret kredītkaršu izmantošanu, pārkot seksuāla rakstura bērnu attēlus internetā (2006.g.)*
- *Uzsākt rīcības plānu attiecībā uz bērniem attīstības sadarbībā, lai pievērstos bērnu prioritātes vajadzībām jaunattīstības valstīs (2007.g.)*
- *Veicināt kopu veidošanu darbībām attiecībā uz bērnu nabadzību ES (2007.g.)*

2 *Prioritāšu identificēšana turpmākajai ES rīcībai*

Lai identificētu turpmākās rīcības galvenās prioritātes, Komisija analizēs šķēršļu apjomu un iemeslus, kuri neļauj bērniem pilnībā īstenot savas tiesības. Uz šā pamata tā novērtēs savas esošās (juridiskās un tādas, kas nav juridiska rakstura, iekšējās un ārējās) darbības efektivitāti, kas skar

¹⁴ COM (2005) 514, galīgā redakcija.

¹⁵ OV C 311, 9.12.2005.

¹⁶ Eiropas Savienības Padomes dokuments Nr. 15634/03.

bērnus. Šī analīze balstīsies uz pastāvošajām iniciatīvām (UNICEF, Eiropas Padome, *ChildONEurope*, utt.).

Novērtējums ir jāatjaunina ik pēc pieciem gadiem, un tam ir nevis jācenšas aptvert visas attiecīgās jomas no paša sākuma, bet gan pakāpeniski jāatrisina kritiskās jomas. Atjaunošanu veikt palīdzēs regulāra salīdzinošo datu vākšana par bērnu tiesībām, ko veiks *EUROSTAT* sadarbībā ar dalībvalstīm, Eiropas Padomi, *ChildONEurope* tīklu un turpmāko ES Pamattiesību aģentūru.

Komisija, balstoties uz šo analīzi, uzsāks plašas konsultācijas ar sabiedrību, ieskaitot bērnus, kuras ļaus ES pilnīgāk pievērsties bērnu tiesību jautājumiem un identificēt galvenās prioritātes turpmākajai rīcībai.

- *Novērtēt esošo ES darbību ietekmi, kuras skar bērnu tiesības (2007. – 2008.g.)*
- *Pieņemt apspriežu dokumentu turpmāko darbību identificēšanai (2008.g.)*
- *Regulāri vākt salīdzināamus datus par bērnu tiesībām (sākot no 2007. g.)*

3 *Bērnu tiesību iesaistīšana ES darbībās*

Ir svarīgi nodrošināt, lai visa ES iekšpolitika un ārpolitika ievērotu bērnu tiesības saskaņā ar ES tiesiskajiem principiem un lai tās būtu pilnībā saderīgas ar UNCRC un citu starptautisko instrumentu noteikumiem. Šis process, ko parasti pazīst kā „iesaistīšanu”, jau tika veikts vairākās Komisijas politikas jomās, piem., dzimumu līdztiesības un pamattiesību jomā. Procesā tiks ņemts vērā darbs, kas jau paveikts saskaņā ar Eiropas Padomes programmu „Veidojot Eiropu bērniem un ar bērniem (2006. – 2008.)”, lai efektīvi veicinātu bērnu tiesību ievērošanu un aizsargātu bērnus no jebkāda veida vardarbības.

- *Iekļaut bērnu tiesības, plānojot EK juridiskās darbības un tādas, kam nav juridiska rakstura, kuras var viņus skart (sākot no 2007. g.)*

4 *Efektīva koordinācijas un konsultāciju mehānisma izveidošana*

Komisija nostiprinās sadarbību starp galvenajām interešu grupām, optimāli izmantojot esošās sistēmas un starptautiskās organizācijas vai struktūras, kas iesaistītas darbā ar bērnu tiesību jautājumiem. Šim nolūkam Komisija pulcēs interešu grupas *Eiropas bērnu tiesību forumā*. Forums aptvers visas attiecīgās interešu grupas¹⁷, dos ieguldījumu ES darbību plānošanā un uzraudzīšanā un ļaus apmainīties ar pieredzi un labu praksi.

Komisija lems par to, kā tā var atkārtot šo mehānismu trešās valstīs, kur EK delegācijas varētu uzsākt regulāru dialogu ar starptautiskajiem un nacionālajiem partneriem, kas darbojas bērnu tiesību jomā.

Lai palielinātu visu attiecīgo interešu grupu iesaistīšanos, Komisija izveidos uz tīmekli balstītu diskusiju un darba platformu¹⁸. Šī platforma būs instruments efektīvas informācijas apmaiņas

¹⁷ Ieskaitot dalībvalstis, ANO aģentūras, Eiropas Padomi, pilsonisko sabiedrību un pašus bērnus.

¹⁸ Ar SINAPSE e-sistēmu (Zinātniskā informācija politikas atbalstam Eiropā, <http://europa.eu.int/sinapse/sinapse>).

veicināšanai un atbalstīšanai, izmantojot noteiktā jomā pieejamās speciālās zināšanas. Platformas dalībniekiem būs pieejama dokumentu bibliotēka, un viņi varēs uzsākt diskusijas vai pētījumus dalībnieku starpā.

Kā noteikts UNCRC 12. pantā, bērniem ir jāpauž savs viedoklis dialogos un lēmumos, kas skar viņu dzīvi. Komisija veicinās un nostiprinās sistēmu veidošanu un bērnu pārstāvību ES un globālā mērogā, un tā viņus pakāpeniski un oficiāli iekļaus visās apspriedēs un darbībās, kas attiecas uz viņu tiesībām un vajadzībām. Gan forums, gan uz tīmekli balstītā platforma dos ieguldījumu, lai varētu piedalīties bērni.

Visbeidzot, Komisija uzlabos koordināciju starp savām dažādajām darbībām, lai uzlabotu saskanību un efektivitāti, izveidojot oficiālu starpdienestu grupu bērnu tiesību jautājumos, kurā būs izraudzīti kontaktpunkti, kas atbildēs par stratēģijas pēckontroles pasākumiem. Tiks izraudzīts Komisijas koordinators bērnu tiesību jautājumos.

- *Pulcēt interešu grupas Eiropas bērnu tiesību forumā (2006.g.)*
- *Izveidot uz tīmekli balstītu diskusiju un darba platformu (2006.g.)*
- *Iesaistīt bērnus lēmumu pieņemšanas procesā (sākot no 2007.g.)*
- *Izveidot Komisijas starpdienestu grupu un iecelt koordinatoru bērnu tiesību jautājumos (2006.g.)*

5 Kapacitātes un zināšanu uzlabošana bērnu tiesību jomā

Visiem, kas darbojas bērnu tiesību īstenošanā un iekļaušanā Kopienas iekšpolitikā un ārpolitikā, ir jāapgūst vajadzīgās zināšanas un prasmes. Šim nolūkam Komisija turpinās darīt pieejamas mācības. Bez tam ir jāuzlabo, jāizplata un jālieto par mācību materiālu praktiskie instrumenti, piem., metodiskās norādes un norādījumi.

- *Sniegt vajadzīgās prasmes un instrumentus personām, kas strādā ar bērnu tiesību iesaistīšanu Kopienas politikā (sākot no 2007.g.)*

6 Efektīvāka saziņa attiecībā uz bērnu tiesību jomu

Bērni var īstenot savs tiesības tikai tad, ja viņi droši tās apzinās un spēj tās lietot.

Bērnu tiesībām kopumā un ES darbībai šajā jomā joprojām nav piešķirta vajadzīgā publicitāte. Lai uzlabotu izpratni par šiem jautājumiem, Komisija izstrādās saziņas stratēģiju attiecībā uz bērnu tiesībām. Tas palīdzēs bērniem un viņu vecākiem uzlabot savas zināšanas par bērnu tiesībām un dos ieguldījumu attiecīgās pieredzes un labas prakses izplatīšanai citu interešu grupu starpā.

Galvenie ES pasākumi ar tiešu ietekmi uz bērnu tiesībām tiks publicēti bērniem draudzīgā veidā. Šim nolūkam Komisija izstrādās bērniem draudzīgu tīmekļa vietni, kas veltīta bērnu tiesībām, vēlams – ciešā sadarbībā ar Eiropas Padomi, un saistot to ar līdzīgām iniciatīvām, piem., no dalībvalstu, Apvienoto Nāciju Organizācijas un pilsoniskās sabiedrības puses.

- *Izstrādāt saziņas stratēģiju par bērnu tiesībām (sākot no 2007. g.)*
- *Sniegt informāciju par bērnu tiesībām bērniem draudzīgā veidā (sākot no 2007. g.)*

7 *Bērnu tiesību ievērošanas veicināšana ārējās attiecībās*

Eiropas Savienība turpinās un nākotnē palielinās savu aktīvo lomu bērnu tiesību ievērošanas veicināšanā starptautiskos forumos un attiecībās ar trešām valstīm. ES darbību lomu un ietekmi nostiprināja laba koordinācija un vienoti un saskanīgi vēstījumi Apvienoto Nāciju forumos, kas veltīti cilvēktiesībām.

Eiropas Savienība turpinās pievērst īpašu uzmanību meiteņu un bērnu tiesībām, kuri pieder pie minoritātēm. ES arī turpinās savu darbu pie jautājumiem par bērniem bruņotos konfliktos. ES arī apspriedīs globālo pētījumu par vardarbību pret bērniem – šo pētījumu šobrīd veic ANO ģenerālsekretāra neatkarīgais eksperts Paulo Sergio Pinheiro.

- *Turpināt un nākotnē palielināt ES aktīvo lomu bērnu tiesību ievērošanas veicināšanā starptautiskos forumos.*

III.2. Resursi un ziņošanas kārtība

Komisijas pienākums ir iedalīt šīs stratēģijas īstenošanai vajadzīgos personāla un finanšu resursus. Notiks centieni nodrošināt finanšu resursus, kas vajadzīgi, lai finansētu darbības, kas ierosinātas šajā paziņojumā un turpmākajā stratēģijā. Lai nodrošinātu programmu, kas skar bērnu tiesības, efektivitāti, starpdienestu grupa vērsīs pienācīgu vērību uz iespējamu sinerģiju.

Lai uzlabotu pārskatāmību un uzraudzītu notikumu gaitu, katru gadu tiks sniegts ziņojums par izpildes gaitu.

IV SECINĀJUMS

Komisija:

- izstrādās visaptverošu stratēģiju, lai nodrošinātu, ka Eiropas Savienība dod ieguldījumu bērnu tiesību ievērošanas veicināšanā un nodrošināšanā visās savās iekšējās un ārējās darbībās un atbalsta dalībvalstu centienus šajā jomā;
- aicina dalībvalstis, Eiropas institūcijas un citas interesentu grupas aktīvi piedalīties šīs stratēģijas izstrādāšanā un tādējādi veicināt tās panākumus.